

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

2016

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2½

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa Zwilapfu zwa Vhudavhidzani (30)
KHETHEKANYO YA C: Zwibveledzwa Zwipfufhi zwa Vhudavhidzani/
zwa Tsumbedzi/zwa Mafhungo (20)
2. Fhindulani mbudzo NTHIHI u bva kha khethekanyo INWE na INWE.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.
4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane yanu i tea u RANGELA maanea.
6. U pulana hothe hu tea u sumbedzwa nga u ralo. Ni eletshedzwa u thutha pulane yothe nga u tala mutalo u budekanyaho khayi.
7. Ni eletshedzwa lwa tshothe uri ni shumise ndangatshifhinga iyi yo anganywaho:

KHETHEKANYO YA A: Henefha kha minetse ya 80
KHETHEKANYO YA B: Henefha kha minetse ya 40
KHETHEKANYO YA C: Henefha kha minetse ya 30
8. Nomborani phindulo dzaanu sa zwe thoho dza nomboriswa zwone kha bammbiri la mbudzo.
9. Nani phindulo INWE na INWE thoho yo teaho.
10. Musi ni tshi vhalala tshivhalo tsha maipfi, maipfi a re kha thoho ye na nanga ha tei u katelwa kha itsho tshivhalo.
11. Nwalani nga vhudele nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 250 u ya kha 300.

- 1.1 Ndo vha ṯhanzi yavho. [50]
- 1.2 Afurika Tshipembe, shango ḽa lupfumo lwo dzumbamaho. [50]
- 1.3 Ṽwalani maanea ane a thoma nga maipfi haya: Zwino ndo zwi humbula ... [50]
- 1.4 Zwa vhudavhidzani ha musalauno ... ndi dakalo tshililo. [50]
- 1.5 Ndi tshone tshifhinga tsho teaho uri Afurika Tshipembe ḽi vhe na muphuresidennde wa mufumakadzi. ṯaṯani. [50]
- 1.6 ṯalelani zwifanyiso zwi tevhelaho nga vhuronwane uri ni ḽo kona u ṽwala maanea ane a anana nazwo. Nangani tshithihi ni ṽwale ngatsho maanea aṅu. Maanea aṅu ni a ṽee ṯhoho yo teaho:

1.6.1

[Tshi bva kha inthanethe]

[50]

1.6.2

[Tshi bva kha: *Drum* ya November 2014]

[50]

1.6.3

[Tshi bva kha: *Farmer's Weekly*, December 2015]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO 2**

Fhindulani mbudzo NTHIHI kha n̄a dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 120 u ya kha 150.

2.1 ADZHENDA NA MAAMBIWA A MUTANGANO

Muvhunduni wa haṅu ho vha na thaidzo ya ndisedzo ya maḍi. Vhadzulapo vha khou vhilaela nga iyo thaidzo. Inwi sa muṅwaleli wa siviki, ṅwalani adzhenda na maambiwa a mutangano uyo.

[30]**2.2 VHURIFHI HA VHUKONANI**

Mushumisani waṅu o newa pfufho ya u vha mushumimakone wa ṅwedzi. Muṅwaleleni vhurifhi ni tshi mu fhululedza kha zwe a zwi swikelela.

[30]**2.3 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU**

Muṅwe wa shaka laṅu wa tsinisa o lovha. Vha muṅa vho ni humbela uri ni ṅwale nganeavhutshilo yawe ine na ḍo vhala nga ḍuvha la mbulungo.

Inwi mu ṅwaleleni nganeavhutshilo iyo.

[30]**2.4 TSHIPITSHI TSHA FOMALA**

Murado a thompheaho mutani wa haṅu, we a ḍisa mvelaphanda kha vhothe vha muṅa, u khou ya u vha na vhuṅambo ha u muhulisa kha zwe a ita. Vha muṅa vho ta inwi sa muimeleli u nea tshipitshi nga ilo ḍuvha.

Inwi ṅwalani tshipitshi tshine na ḍo amba nga ilo ḍuvha la vhuṅambo.

[30]**THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30**

**KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI/
ZWA TSUMBEDZI/ZWA MAFHUNGO****MBUDZISO 3**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu tea u vha maipfi a u bva kha 80 u ya kha 100.

3.1 PHOSITARA

Hu na tshikolo tshiswa tsho vulaho shangoni la haṅu. Hu do vha na u nangiwa ha khorombusi ya itsho tshikolo. Inwi ni na lutamo lwa u nangiwa sa murado wa khorombusi iyo.

Nwalani phositara ine ya do kunga vhathu uri vha ni nange nga ilo duvha.

[20]**3.2 POSIKARATA**

Mufunwa waṅu o huliswa kha khamphani ye a vha a tshi shuma khayoy. U khou ya u shumela mashangodavha.

Inwi nwalani posikarata ya u mu tamela mashudu kha vhuimo vhuswa vhune a vha khaho.

[20]**3.3 MASIA**

Hu na vhueni vhune ha do vha hone mudini wa haṅu. A vha divhi hune na dzula hone. Inwi nwalani masia u bva vhuimabisi ha tsini na ha haṅu u swika hune na dzula hone. Shumisani mapa wo nekedzwaho.

	G w e d e	Vhuimabisi	L u t i i t i i	L u o n d e	
Tshitarata tsha		Munngo			
				Giratshi	
Tshitarata tsha		Liivha		Liivha	
		Tshikolo		Kereke	Mudi
Tshitarata tsha		Muri			

[20]

**THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C:
MARAGAGUTE:**

**20
100**